

Інна Ярошук,

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних наук і права
Київського національного університету
будівництва та архітектури
ORCID: 0000-0001-8639-6648

DOI 10.32782/2306-9082/2023-49-5

УДК 342.9:69

Адміністративно-правове регулювання будівельної галузі через впровадження єдиної державної електронної системи

Сьогодні переважно процес документального супроводу в будівельній галузі проходить онлайн, а процеси державного регулювання максимально автоматизовані. Одним із прогресивних результатів є функціонування Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва. Цифровізація докорінно змінила стару систему та стала на заваді корупційним діям, забезпечуючи прозорість процесів у галузі, а отримання послуг робить більш простим і доступним.

Адміністративно-правове регулювання будівельної галузі оптимізувалося через впровадження Єдиної державної електронної системи. 1 грудня 2022 року була введена Єдина державна електронна система у сфері будівництва. Цей крок передбачений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.05.2020 р. № 565-р «Про затвердження плану заходів щодо створення та запровадження Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва».

Відповідно до визначених законодавством умов поглиблюється

розвиток нових інструментів та електронних сервісів в ЄДЕССБ. Єдина державна електронна система у сфері будівництва (скорочено – ЄДЕССБ) – це Загальнонаціональна інформаційна система, що покликана впорядкувати процес будівництва в Україні і через максимальну публічність інформації зробити його прозорим та вільним від корупції, реалізувати весь життєвий цикл будівництва об'єкту починаючи отриманням містобудівних умов та обмежень, і закінчуючи його введенням в експлуатацію. Наразі більшість інформації та документації необхідної для ведення будівництва буде створюватися в Системі відповідними суб'єктами, що дозволить централізувати та стандартизувати дані з багатьох розрізнених джерел інформації. ЄДЕССБ складається з таких компонентів: реєстру будівельної діяльності, містить інформацію про об'єкти будівництва учасників будівництва, дозвільні та інші документи, портал на якому розміщено інформацію, що міститься у реєстрі будівельної діяльності, аналітика роботи системи, Електронний

кабінет. Системи надає змогу чиновникам, організаціям та атестованим особам вносити та реєструвати документи, підтверджувати участь у будівництві та відслідковувати його статус.

У загальному масиві науково-правових досліджень з питань будівництва найбільшу частку становлять адміністративно-правові дослідження. Дослідженням проблематики адміністративно-правового регулювання будівельної діяльності в Україні займалися А.В. Матвійчук, І.М. Миронець, О.В. Стукаленко, П.П. Кривошеїна та інші. Але на сьогоднішній день не існує наукових досліджень з питань адміністративно-правового регулювання будівельної діяльності спрямованих на автоматизацію, розвиток нових інструментів та електронних сервісів. Тому дана тематика є новою і недослідженою.

Мета статті полягає у визначенні особливостей адміністративно-правового регулювання будівельної галузі через вдосконалення законодавства та впровадження кращих світових практик у сферах електронних послуг через реформу електронного врядування в Україні.

Наукова новизна публікації полягає у дослідженні ключових аспектів адміністративно-правового регулювання через впровадження Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва з метою впорядкування процесу будівництва в Україні та через максимальну публічність інформації зробити його прозорим, вільним від корупції, реалізувати весь життєвий цикл будівництва об'єкту починаючи з дотримання містобудівних умов та обмежень, закінчуючи його введенням в експлуатацію.

Під час дослідження застосовано такі наукові методи: узагальнення, синтез, аналіз, порівняльно-ретроспективний та діалектичний методи, що створює можливості реалізувати мету та запропонувати практичні шляхи вдосконалення досліджуваної теми.

Дослідження запропонованої теми варто розпочати з з'ясування основних засобів державного впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування в інтересах людини, суспільства і держави. Так, для розвитку адміністративно-правового регулювання будівельної діяльності дослідник А.В. Матвійчук обґрунтовує умови, які впливають на процес спрощення доступу забудовників до інформації та документів на будівництво суб'єктами господарювання [1, с. 180].

Застосування комплексу засадних та адміністративно інструментальних чинників забезпечує динамічний розвиток будівництва в Україні та максимальне використання декларативних адміністративних процедур і будівельних стандартів Європейського Союзу [2, с. 138]. Прикладом є Єдина державна електронна система у сфері будівництва розроблена Мінрегіоном у співпраці з Міністерство цифрової трансформації України за підтримки TAPAS Project. Відповідно до статей 22¹, 22² та 26¹ Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» це єдина інформаційно-комунікаційна система у складі містобудівного кадастру, що забезпечує створення, перегляд, відправлення, прийняття, збирання, внесення, накопичення, обробку, використання, розгляд, зберігання, захист, облік та надання інформації у сфері будівництва, а також електронну взаємодію між фізичними та юридичними особами, державними органами, органами місцевого самоврядування, центрами надання адміністративних послуг з метою отримання визначених цим Законом послуг у сфері будівництва.

Електронна система складається з реєстру будівельної діяльності, електронного кабінету користувача електронної системи, порталу електронної системи. Реєстр будівельної діяльності є компонентом електронної системи, який забезпечує створення, збирання,

накопичення, обробку, захист та облік інформації. З використанням Реєстру будівельної діяльності створюються такі електронні документи (крім документів, які містять відомості, що становлять державну таємницю) та здійснюються такі дії, зокрема:

- ліцензія на провадження господарської діяльності з будівництва об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками, зміни до неї (у тому числі зміни до переліку видів робіт), відмова у її наданні, переоформлення, відмова в переоформленні, анулювання ліцензії;

- дозвіл на виконання будівельних робіт, зміни до нього, повідомлення про відмову в його наданні та анулювання дозволу, внесення відомостей про припинення права на виконання підготовчих та будівельних робіт;

- сертифікат про прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта, повідомлення про відмову в його наданні.

Документи для отримання адміністративних та інших визначених цим Законом послуг у сфері будівництва подаються до суб'єкта надання відповідної послуги виключно в електронній формі через електронний кабінет або іншу державну інформаційну систему, інтегровану з електронним кабінетом, користувачами якої є суб'єкт звернення та суб'єкт надання відповідної послуги. Подаються документи для отримання таких адміністративних та інших визначених цим Законом послуг щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками (крім об'єктів, на які поширюється дія Закону України "Про державну таємницю"), зокрема: отримання права на виконання підготовчих та будівельних робіт; прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів.

Електронна система створена з використанням програмного забезпечення, яке забезпечує його сумісність і електронну інформаційну взаємодію у режимі реального часу з іншими електронними інформаційними системами та мережами, що становлять інформаційний ресурс держави, у тому числі: Державним земельним кадастром, Державним реєстром речових прав на нерухоме майно, Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, Єдиним реєстром з оцінки впливу на довкілля, Єдиним державним реєстром судових рішень, Єдиним державним реєстром виконавчих документів, Державним реєстром нерухомих пам'яток України, Державним реєстром загальнообов'язкового державного соціального страхування, Інтегрованою автоматизованою системою державного нагляду (контролю).

Через електронний кабінет у ЄДЕССБ створюються та подаються запити до уповноваженого органу містобудування та архітектури про отримання зазначеного висновку.

З введенням Постанови «Про внесення змін до Порядку ведення Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва» прийнятої на урядовому засіданні 27.08.2022 р. в дію дозволяє пришвидшити процес переміщення евакуйованих із зони бойових дій підприємств, а також розміщення об'єктів для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб. Так, передбачено, що висновок про можливість або неможливість розміщення на земельній ділянці виробничих потужностей підприємств, переміщених (евакуйованих) із зони бойових дій та об'єктів для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб – створюється виключно з використанням Реєстру будівельної діяльності. Даний документ передбачає створення запитів до уповноваженого

органу містобудування та архітектури про отримання висновку щодо можливості/неможливості розміщення на земельній ділянці виробничих потужностей підприємств, переміщених (евакуйованих) із зони бойових дій або об'єктів для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб через електронні кабінети Держгеокадастру, його територіальних органів, місцевих державних, військових та військово-цивільних адміністрацій, а також виконавчих органів (сільських, селищних, міських рад). Зазначається також, що створення та видача висновку про можливість/неможливість розміщення на земельній ділянці виробничих потужностей підприємств, переміщених (евакуйованих) із зони бойових дій або об'єктів для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, а також відмову в його наданні – відбувається через електронний кабінет посадової особи уповноваженого органу містобудування та архітектури. Також практикується завантаження місцевими державними, військовими та військово-цивільними адміністраціями через електронний кабінет програми комплексного відновлення області. Використовується завантаження виконавчими органами сільських, селищних, міських рад через електронний кабінет програми комплексного відновлення території територіальної громади (її частини) [3].

До завершення воєнного стану Держателем електронної системи обмежено виведення детальної інформації про документи на публічному порталі електронної системи в цілях безпеки. Доступ до системи відновлено по всій Україні, але є обмеження для органів ДАБК, УОМА і ОЗПА.

Для забезпечення прозорості роботи органів у сфері містобудування на Порталі забезпечено відображення інформації про назву документа, орган, що видав документ, дата видачі та його статус. В Єдиній державній

електронній системі у сфері будівництва реалізоване оновлення, яке дозволяє працівникам організацій, які відповідають за підключення до інженерних мереж, видавати технічні умови на об'єкти будівництва.

Завдяки доступу до кабінету нотаріуси можуть перевірити відповідність технічного паспорту іншим документам поданим для реєстрації чи продажу майна. Це дозволяє зменшити кількість випадків легалізації об'єктів будівництва, які були зведені чи реконструйовані з порушеннями. На порталі Дія запровадив новий розділ у кабінеті громадянина – «Моє будівництво», у ньому відображаються всі документи, у яких користувач вказаний – як замовник будівництва. У кабінеті можна подивитися коротку інформацію про документ та дізнатися статус розгляду документа органами будівельного контролю. Користуватися новим розділом у кабінеті можуть фізичні та юридичні особи. Достатньо мати електронний підпис – КЕП чи Дія Підпис. Ця функція допоможе перевіряти статус опрацювання документів для тих громадян, які подавали заявки у паперовому вигляді через ЦНАПи, поштою чи особисто в органи будівельного контролю.

Українські громадяни мають змогу взаємодіяти з урядом за будь-якої потреби та з будь-якого місця, без необхідності до фізичної присутності в державних службах для отримання послуг, завдяки чому зменшена бюрократія, запропонована цілодобова доступність послуг з швидкими та зручними транзакціями, збільшена якість послуг в контексті витраченого часу, змісту та доступності.

Важливою є Постанова від 28.12.2021 р. № 1396 Кабінету Міністрів України «Деякі питання встановлення розміру плати за доступ до відомостей, що містяться в Єдиній державній електронній системі у сфері будівництва». Нею затверджено порядок та вартість

підключення до отримання даних з Е-системи будівництва у розмірі 1870 грн щомісячно. Для доступу приватним компаніям необхідно укласти договір з технічним адміністратором ЄДЕССБ.

Для звичайних користувачів, які працюють в ЄДЕССБ та громадян, які хочуть отримати будівельні послуги онлайн, дана постанова не змінює ситуацію з послугами та умовами роботи з Е-системою. Всі послуги залишаються безкоштовними. Ці гарантії зафіксовані на рівні законодавства.

Єдина послуга яка є платною – Сертифікат про прийняття об'єкта в експлуатацію. Вона стосується багатопверхових будинків та інших великих об'єктів. Встановлення плати за доступ стосується виключно випадків підключення до Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва приватних електронних систем у разі надання доступу до відомостей про характеристики об'єктів будівництва та статуси документів щодо них та з обробки статистичних та аналітичних даних.

У змінах до Порядку ведення Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва (ЄДЕССБ) зазначається, що висновок про можливість або неможливість розміщення на земельній ділянці виробничих потужностей підприємств, переміщених (евакуйованих) із зони бойових дій та об'єктів для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб – створюватиметься виключно з використанням Реєстру будівельної діяльності. Також через електронний кабінет у ЄДЕССБ розроблятимуться та подаватимуться запити до уповноваженого органу містобудування та архітектури про отримання зазначеного висновку. Прийняте рішення дозволяє пришвидшити процес переміщення евакуйованих із зони бойових дій підприємств, а також розміщення об'єктів для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб.

Відповідно до Закону України 12.05.2022 р. № 2247-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану» та Закону України від 12.05.2022 р. № 2254-IX «Про внесені зміни до деяких законів України щодо першочергових заходів реформування сфери містобудівної діяльності», вступають в дію спрощені процедури будівництва на період воєнного стану. Набула чинності Постанова Кабінету міністрів України від 24.06.2022 р. № 722 «Деякі питання здійснення дозвільних та реєстраційних процедур у будівництві в умовах воєнного стану», якою призупинено дію ряду вимог щодо забудови [4]. Зокрема постановою передбачено наступні зміни:

1. Для початку будівництва приватного будинку тепер можна не отримувати будівельний паспорт. Це можливо лише у випадку, якщо земельна ділянка знаходиться у приватній власності і відповідає цільовому призначенню. Архітектор повинен ввести схему забудови в Єдину державну електронну систему у сфері будівництва.

2. Призупинено вимогу погодження з аеропортами будівництва споруд та будівлі, якщо їх висота не перевищує 20 метрів.

3. Призупинено вимогу завершити фасадні роботи на будівлі, перш ніж здавати її в експлуатацію. Це дозволить швидше підключити житлові будинки до електромереж та систем газопостачання, паралельно з цим виконуючи фасадні роботи.

4. Погодження проектів будівництва та отримання дозволів від органів охорони культурної спадщини тепер буде відбуватись онлайн через електронний кабінет в ЄДЕССБ. Після отримання заявки орган культурної спадщини має 30 днів, щоб надати аргументовану відмову, якщо вона відсутня – погодження відбувається автоматично.

5. Скасовано вимоги обов'язковості проведення геодезичного знімання, у разі якщо об'єктами будівництва є квартири та інші приміщення.

Через інтенсивні бойові дії, які охопили значну частину території нашої країни, велика кількість українців були позбавлені житла. Зокрема, щоб допомогти їм та місцевим громадам вирішити проблему браку помешкань для внутрішніх переселенців та постраждалих родин – було спрощено ряд будівельних процедур.

Функціональні можливості електронної системи приведено

у відповідність до вищевказаних змін.

Через портал Дія скориставшись електронним цифровим підписом можна самостійно подати документи та відслідковувати їхній статус.

Спільними зусиллями уряд, місцева влада та громади, завдяки вдосконаленню законодавства та впровадження кращих світових практик у сферах електронних послуг, впевнено впроваджують європейські правові норми в життя, одним з таких прикладів є протидія корупції через реформу електронного врядування в Україні.

Список використаних джерел

1. Матвійчук А.В. Контрольні провадження у галузі будівництва : дис. канд. юр. наук : 12.00.07. Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х., 2010. 215 с.
2. Кривошеїн П.П. Адміністративно-правове регулювання будівництва в Україні : дис. канд. юр. наук : 12.00.07. Київ, 2017. 163 с.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.06.2021 № 681 «Деякі питання забезпечення функціонування Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва», якою затверджено Порядок ведення Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/681-2021-%D0%BF#Text>
4. Постанова Кабінету міністрів України від 24 червня 2022 р. № 722 «Деякі питання здійснення дозвільних та реєстраційних процедур у будівництві в умовах воєнного стану» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722-2022-%D0%BF#Text>

Ярошук І. В. Адміністративно-правове регулювання будівельної галузі через впровадження єдиної державної електронної системи

Стаття присвячена дослідженню та аналізу адміністративно-правового регулювання будівельної галузі через впровадження Єдиної державної електронної системи. З'ясовано, що адміністративно-правовий механізм у даній сфері відносин повинен бути спрямований на максимальну автоматизацію, розвиток нових інструментів та електронних сервісів.

Визначено, що це дозволить впорядкувати процес будівництва в Україні через максимальну публічність інформації зробити його прозорим та вільним від корупції, реалізувати весь життєвий цикл будівництва об'єкту починаючи з дотримання містобудівних умов та обмежень, закінчуючи його введенням в експлуатацію. Єдина державна електронна система у сфері будівництва розроблена як єдина інформаційно-комунікаційна система у складі містобудівного кадастру, що забезпечує створення, перегляд, відправлення, прийняття, збирання, внесення, накопичення, обробку, використання, розгляд, зберігання, захист, облік та надання інформації у сфері будівництва, а також електронну взаємодію між фізичними та юридичними особами, державними органами, органами місцевого самоврядування, центрами надання адміністративних послуг з метою отримання визначених цим Законом послуг у сфері будівництва.

У роботі викладено основні, на думку автора, бачення, що більшість інформації та документації необхідної для ведення будівництва має створюватися в Системі, відповідними суб'єктами, що дозволить централізувати та стандартизувати дані з багатьох розрізнених джерел інформації.

Громадяни мають змогу взаємодіяти з урядом за будь-якої потреби та з будь-якого місця, без потреби до фізичної присутності в державних службах для отримання послуг, завдяки чому зменшена бюрократія, запропонована цілодобова доступність послуг з швидкими та зручними транзакціями, збільшена якість послуг в контексті витраченого часу, змісту та доступності.

Відображені у статті висновки дозволять вдосконалити адміністративно-правові засоби, що безпосередньо впливають на вдосконалення законодавства та впровадження кращих світових практик у сферах електронних послуг через реформу електронного врядування в Україні.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, функціонування, сфера будівництва, загальнонаціональна інформаційна система.

Yaroshchuk I. The administrative and legal regulation of the construction industry through the implementation of a unified state electronic system

This article is dedicated to the study and analysis of administrative and legal regulation of the construction industry through the implementation of a single state electronic system. It has been found that the administrative and legal mechanisms in this area should be directed towards maximum automation, development of new tools and electronic services.

It has been determined that this will allow the organization of the construction process in Ukraine by maximizing the transparency of information, making it transparent and free of corruption, and implementing the entire life cycle of building an object, starting with compliance urban planning conditions and restrictions and ending with its commissioning. The Unified State Electronic System in the construction industry is developed as a single information and communication system as part of the urban cadaster, which provides for the creation, viewing, sending, receiving, collecting, entering, accumulating, processing, using, considering, storing, protecting, accounting and provision of information in the field of construction, as well as electronic interaction between individuals and legal entities, state bodies, local self-government bodies, centers for the provision of administrative services for obtaining services in the field of construction determined by this Law.

The work presents the author's main vision that the majority of information and documentation necessary for construction should be created in the System by relevant subjects, which will allow centralizing and standardizing data from many disparate sources of information.

Citizens have the opportunity to interact with the government for any need and from any place, without the need for physical presence in government services to obtain services, which reduces bureaucracy, proposed round-the-clock availability of services with fast and convenient transactions has increased the quality of services in terms of time spent, content, and accessibility. The conclusions presented in the article will allow improving administrative and legal tools that directly affect the improvement of legislation and the implementation of the best world practices in the field of electronic services through the reform of e-governance in Ukraine.

Key words: administrative-legal regulation, functioning, construction industry, Unified State Electronic System.